

Over de Bangwa-koningin en haar bewogen bestaan

Ze is ongeveer anderhalve eeuw oud, heilig voor het Bangwa-volk, vaak van eigenaar verwisseld en heeft diverse kunstenaars geïnspireerd, maar – het zal deskundigen op het gebied van etnografica verbazen – ik had nog nooit van haar gehoord.

Mijn eerste, indirecte kennis-making met haar vond plaats in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Daar las ik bij *'Tanzende'*, een houten sculptuur uit 1911 van Ernst Ludwig Kirchner dat de vorm weliswaar was bepaald door de boomstam van elzenhout, maar dat de kunstenaar sterk was beïnvloed door een beeld van een Bangwa-koningin dat het Museum für Völkerkunde in Berlijn kort voor de vorige eeuwwisseling had verworven. Zo wekte de koningin mijn belangstelling

Gustav Conrau

Wanneer en door wie ze is gemaakt is niet bekend, maar het moet aan het eind van de 19de eeuw zijn geweest. Ze is de fysieke manifestatie van de kracht en de gezondheid van het Bangwa-volk (Graslanden van Kameroen).

Rond 1898, toen Kameroen al 20 jaar een Duitse kolonie was, kwam ze in het bezit van de Duitse agent Gustav Conrau. Hij had haar ontdekt in Fontem, een dorp in het Bangwa-gebied van Kameroen. Of hij haar kocht, of ze aan hem is gegeven of dat hij

haar heeft geroofd is nooit opgehelderd. Hij schonk haar later aan het Museum für Völkerkunde in Berlijn, waar onder anderen Kirchner van haar onder de indruk zou raken.

Reis door het Westen

Het Berlijnse museum was het beginpunt van een lange reis door de westerse wereld.

De Berlijnse verzamelaar Arthur Speyer verwierf haar in 1926 om haar enige tijd later door te verkopen aan de Parijse handelaar Charles Ratton.

Tallose fotografen waaronder Walker Evans (1903-1975) en Man Ray (1890-1976) vereeuwigden haar in deze periode. De foto van het beeld met een naaktmodel zou een van Ray's meest beroemde foto's worden.

In de late jaren 30 verkocht Ratton het beeld aan Helena Rubinstein, een door cosmetica extreem rijk geworden Pools-Amerikaanse.

In de tijd dat het beeld eigendom van Rubinstein was, werd het onder meer tentoongesteld in het Brooklyn Museum in New York en in het Palais du Louvre in Parijs.

Volgens de New York Times kocht de Amerikaanse kunstverzamelaar Harry A Franklin 'The Queen' in 1966 voor ongeveer \$29.000 op een veiling.

Na het overlijden van Franklin in 1983 verkocht zijn dochter Valerie het object in 1990 op een veiling van Sotheby's

voor 3,4 miljoen (!) dollar aan de Dapper Foundation in Parijs.

In al die jaren had de Bangwa-koningin met grote regelmaat deel uitgemaakt van speciale tentoonstellingen in belangrijke musea in de Verenigde Staten en Europa. Vanaf dat moment was ze vooral te zien in het Musée Dapper.

Door een te geringe publieke belangstelling en te hoge onderhoudskosten sloot dit museum in 2017 echter zijn deuren.

Op de terugreis?

Gesteund door de discussie over het Afrikaanse erfgoed, die door de Franse president Macron is gestart, heeft het Bangwa-volk bij monde van een advocaat de Dapper Foundation gevraagd om informatie. Het wil een dialoog aangaan over het beeld van de Bangwa-koningin en duidelijk maken hoeveel zij betekent voor de Bangwa-gemeenschap. Het doel: nog een laatste reis naar Kameroen.

URL's, geraadpleegd januari 2020

https://digitalcommons.bard.edu/senproj_s2014/14

<https://www.theartnewspaper.com/news/french-foundation-stalls-cameroonian-sale>

<https://www.bbc.com/news/world-africa-45406557>

1. De Bangwa-koningin uit de Graslanden van Kameroen (81 cm).
2. De wereldberoemde foto van Man Ray, spiritueel kunstenaar en fotograaf, van de Bangwa-koningin met model, gemaakt rond 1934.
3. Het beeld als middelpunt van de expositie 'Heroic Africans' in het Museum of Modern Art in New York in 2011.
4. Voor 'Tanzende' werd de Duitse expressionistische kunstenaar Ernst Ludwig Kirchner geïnspireerd door de Bangwa-koningin.
5. Walker Evans fotografeerde het beeld al in 1935 in het Museum of Modern Art in New York.